

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สำหรับกลุ่มโรงเรียนนิคม-เขาทอง ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบความคิดในการวิจัย ซึ่งจะนำมาเสนอผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
  - 1.1 ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร
  - 1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร
  - 1.3 ระดับของหลักสูตร
  - 1.4 ประเภทของหลักสูตร
  - 1.5 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร
  - 1.6 การประเมินหลักสูตร
  - 1.7 บุคลากรหลักสูตร
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
  - 2.1 หลักสูตรสถานศึกษา
  - 2.2 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
  - 2.3 การจัดหลักสูตรภาษาไทย
  - 2.4 ปรัชญาการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตร
  - 2.5 จิตวิทยาพัฒนาการกับการพัฒนาหลักสูตร
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบความคิดในการวิจัย

1. ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและต่อการเรียนการสอน ดังที่มีผู้กล่าวถึงไว้ว่าการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคน ให้มีคุณธรรม ความรู้ และประสบการณ์ อย่างต่อเนื่อง ช่วยทำให้คนมีการพัฒนาชีวิตไปในทางที่ดีขึ้นและยังเป็นเครื่องมืออันสำคัญของรัฐในการสร้างความเข้มแข็งอันหนึ่งอันเดียวกันของพลเมือง เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงของรัฐตามที่รัฐต้องการทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการศึกษา ดังนั้นแนวทางในการจัดการศึกษาจึงต้องมีหลักสูตรเพื่อเป็นทิศทางและเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาสำหรับควบคุมการเรียนการสอน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาและเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสมทันสมัยและมีประสิทธิภาพคนในประเทศนั้นก็ย่อมมีความรู้และศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2539:10 – 11)

หลักสูตรมีความหมายที่ต่างกันหลายความหมาย ตามลักษณะที่ใช้ จากหนังสือรายงานการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมของกรมวิชาการ กล่าวว่า คำว่าหลักสูตรในภาษาอังกฤษที่ใช้มี 2 คำ คือ Syllabus เป็นภาษาละตินสมัยกลางมาจากคำศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า Sullabus และ Curriculum เป็นภาษาละตินสมัยใหม่ ซึ่งแปลว่า กระบวนการทางวิชา (Course) ได้มีนัยการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้คำนิยามของหลักสูตรดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 2) ชวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529 : 10) ชำรง บัวศรี (2531 : 6) สงัด อุทรานันท์ (2532 : 34) และสำลี รักสุทธี (2544 :10) แรมสมร อยู่สถาพร (2533 : 3) กาญจนา คุณารักษ์ (2543 : 38) กล่าวถึง หลักสูตรที่มีความหมายสอดคล้องกันว่า หลักสูตรหมายถึง โครงการ แผน กิจกรรม ประสบการณ์หรือเอกสาร ซึ่งเขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งในรายละเอียดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล การเรียน รวมทั้งกำหนดเวลาของการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้มีประสบการณ์ มีทักษะ เกิดการคิดและเจตคติการปฏิบัติในทิศทางที่พึงประสงค์ จำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยมุ่งสร้างนักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรมมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองต่อผู้อื่น ต่อสังคม และมีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตทั้งหลายที่โรงเรียนจัดขึ้นให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ มีทักษะ เกิดการคิด และเจตคติการปฏิบัติในทิศทางที่พึงประสงค์ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง เอกสารซึ่งเขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งในเอกสารนั้นจะประกอบไปด้วยรายละเอียดของจุดมุ่งหมายของการเรียน

การสอน รายละเอียดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน รวมทั้งกำหนดเวลาของการเรียนการสอน

จากความหมายและความสำคัญของหลักสูตร แสดงว่าหลักสูตรมีความหมายครอบคลุม ตั้งแต่เอกสาร แนวทางการจัดการศึกษาแต่ละระดับ ซึ่งประกอบด้วย วิชา ขอบข่ายของเนื้อหาวิชา จุดหมาย โครงสร้าง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงมวลประสบการณ์ต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่แก่นักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน หลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพราะหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนด จุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่มีคุณภาพต่อประเทศชาติ

2. องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร ได้มีผู้กล่าวไว้แตกต่างกันแต่ในหลักการและสาระสำคัญแล้ว จะมีความสอดคล้องกัน ซึ่งนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน แนวดำเนินการ วัดผลประเมินผลและการติดตามผล

แก้วตา คณาวรรณ (2524 : 5 – 6) วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 5) และ ชมพันธ์ุ กุญชร ณ อยุธยา (2540 :16) สอดคล้องกับของ Taba, 1962 ได้สรุปว่าหลักสูตร ควรประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ 1) จุดหมายกับวัตถุประสงค์ 2) เนื้อหาวิชาและประสบการณ์ การเรียนรู้ 3) รูปแบบการเรียนการสอน 4) การประเมินผลการเรียนรู้

ธารง บัวศรี (2542 : 7 – 9) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรมี 6 องค์ประกอบคือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่เรียนจบหลักสูตร

2. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่เรียนจบเนื้อหาสาระในวิชาที่กำหนดไว้

3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์ (Content and Experiences) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

4. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) หมายถึง กระบวนการเรียน

และวิธีการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความรู้และอื่นๆ ตามจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

5. วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน (Instruction Media and Materials) หมายถึง เครื่องมือ เครื่องใช้และวัสดุต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาและอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

6. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินหลักสูตรและการประเมินผล การเรียนการสอน

จากข้อสรุปของนักการศึกษา จะเห็นได้ว่า การจำแนกองค์ประกอบหลักสูตรของนักการศึกษา อาจแตกต่างกันบ้างแต่ในหลักใหญ่แล้วเหมือนกัน ประเด็นที่สำคัญของหลักสูตรวิชาแล้วจะมีองค์ประกอบอย่างน้อย 4 ประการ คือ

1. หลักการและความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. โครงสร้างเนื้อหาวิชา
3. แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. การวัดผลประเมินผล

ในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร นักการศึกษาได้กล่าวถึงหลักการกำหนดหรือการคัดเลือกองค์ประกอบหลักสูตร ดังรายละเอียด คือ

2.1 จุดมุ่งหมาย (Objectives)

ปราณี สังฆะตวรรณ (2536 : 56) ได้กล่าวถึงในการกำหนดจุดมุ่งหมายจะเป็นตัวที่กำหนดงานหรือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดเนื้อหาสาระ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 84) กล่าวว่า จุดมุ่งหมาย (Objectives) หมายถึง ความมุ่งหวังที่จะให้เกิดกับผู้เรียนหลังการใช้หลักสูตร หรือเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงศ์ (2539 : 68 – 69) กล่าวถึงการกำหนดจุดประสงค์หรือจุดหมาย ดังนี้

1. ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป จุดประสงค์ของการศึกษาในระดับหลักสูตรต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ทั้งในระดับชาติและระดับการศึกษา
2. ต้องมีความสำคัญหรือคุณค่าต่อผู้เรียน จุดประสงค์ในระดับหลักสูตรต้องมุ่งพัฒนาสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคต
3. ต้องใช้ภาษาที่ชัดเจน ภาษาที่เขียนต้องชัดเจน กะทัดรัด ไม่คลุมเครือและง่ายต่อการเข้าใจ รวมทั้งมีความต่อเนื่องกันทุกข้อ

4. ต้องมีการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านสติปัญญา ทักษะและเจตคติ จุดประสงค์ในระดับหลักสูตรต้องพัฒนาผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน อย่างเหมาะสมและเป็นเหตุผลกัน

5. ต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความจริง จุดประสงค์ในระดับหลักสูตรนอกจากจะสามารถนำไปปฏิบัติได้แล้ว ยังต้องอยู่บนรากฐานของความจริงด้วย

6. ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม จุดประสงค์ในระดับหลักสูตรต้องมีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของสังคมและผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

สังัด อุทรานันท์ (2532 : 203-204) กล่าวถึงการกำหนดจุดมุ่งหมายในแต่ละระดับจะแตกต่างกันตามลักษณะผู้เรียน ด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา โดยครอบคลุมลักษณะ 3 ด้าน คือความรู้ ทักษะ และเจตคติ

ไทเลอร์ (Tyler 1949 : 70 - 71) กล่าวถึงการกำหนดจุดมุ่งหมายที่มีประโยชน์มากที่สุด คือการกำหนดรูปที่บ่งบอกถึงชนิดของพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะพัฒนาขึ้นในตัวผู้เรียน และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพชีวิตที่ใช้พฤติกรรมนั้นๆ ดังนั้น การกำหนดจุดมุ่งหมายที่ดีต้องคำนึงถึงทั้งพฤติกรรมและเนื้อหา

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายมีไว้เพื่อกำหนดพฤติกรรมที่จะให้เกิดกับผู้เรียนซึ่งจะครอบคลุมลักษณะ 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สาระการเรียนรู้ภาษาไทยกำหนดจุดมุ่งหมายเป็นคุณภาพของผู้เรียนที่จบในแต่ละช่วงชั้น

2.2 เนื้อหาวิชา (Content)

ปราณี สังฆะตะวรรณ (2536 : 56) กล่าวถึงการออกแบบการจัดเนื้อหาสาระทำได้ในลักษณะการรวมเนื้อหาเป็นรายวิชาจัดเป็นกลุ่มหรือบูรณาการเนื้อหาวิชา

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 93) กล่าวถึงเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพของเนื้อหาประกอบด้วย

1. มีเนื้อหาเฉพาะอะไรบ้างที่บ่งชี้ให้ผู้เรียนรู้ในสิ่งนั้น
2. มีข้อเท็จจริง แนวคิด หลักการ อะไรบ้างที่สัมพันธ์กับหัวข้อเนื้อหาวิชา
3. เนื้อหาได้ชี้แนวทางเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนเป็นขั้นตอน

แต่ต่อเนื่อง อย่างสัมพันธ์กับหัวข้ออย่างไร

4. เนื้อหาบ่งบอกถึงความคิด ทักษะ และค่านิยมรูปแบบใด

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539:84 - 86) กล่าวเพิ่มเติมถึงการจัดเนื้อหาต้องมีหลักเกณฑ์ คือ

1. การจัดเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก
2. การจัดตามความจำเป็นที่ต้องเรียนก่อนหลัง
3. จัดตามลำดับของกาลเวลา
4. จัดตามหัวข้อหรือเรื่อง
5. จัดตามลำดับส่วนย่อยไปสู่ส่วนรวม
6. จัดตามส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย

ธีรารัง บัวศรี (2542 : 194) กล่าวถึง ความหมายของเนื้อหาวิชาว่าหมายถึงสาระของความรู้ที่นำมาเป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และเกิดคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย เนื้อหาเป็นสิ่งที่กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้และเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมาย

ไทเลอร์ (Tyler 1949 : 70-71) กล่าวถึง เกณฑ์การเลือกเนื้อหาในหลักสูตร คือ

1. ข้อมูลด้านปรัชญาการศึกษา ได้แก่ เป้าหมายการศึกษา องค์กรความรู้และธรรมชาติของความรู้
2. ข้อมูลทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ ได้แก่ พัฒนาการและวุฒิภาวะของผู้เรียน
3. ข้อมูลทางสังคม ได้แก่ ความต้องการ ความคาดหวัง

จะเห็นว่า เนื้อหาเป็นส่วนประกอบสำคัญของหลักสูตรซึ่งในการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การเลือกเนื้อหาสาระและมาตรฐานในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลัก แล้วนำมากำหนดให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ของผู้เรียน จัดสาระ กระบวนการเรียนรู้เป็นไปตามพัฒนาการของผู้เรียน สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด

2.3 กิจกรรม วิธีสอน ประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experience)

ชมพูนันท์ กุญชร ณ อยุธยา (2540 : 61) กล่าวถึงประสบการณ์ การเรียนว่าหมายถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์ภายนอกสิ่งแวดล้อมที่ผู้เรียนมีปฏิริยาต่อการเรียนรู้ เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน

ไทเลอร์ (Tyler 1949 : 74) กล่าวถึงหลักในการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ คือ

1. ควรเลือกประสบการณ์ การเรียนที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามจุดมุ่งหมาย
2. ประสบการณ์การเรียนรู้ควรเป็นที่พึงพอใจของผู้เรียน
3. อยู่ในขอบข่ายความสามารถของผู้เรียน
4. ควรเลือกประสบการณ์ การเรียนที่สามารถนำไปสู่จุดมุ่งหมายหลายๆ อย่าง

อาจกล่าวได้ว่าประสบการณ์การเรียนรู้เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์

ภายนอกที่มีผลต่อการเรียนรู้ซึ่งในการเลือกประสบการณ์ของผู้วิจัยในครั้งนี้ เลือกตรงกับกาปฏิบัติ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

2.4 การประเมินผล (Evaluation)

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2539 : 14) และ ศิริชัย กาญจนวาสิ (2537 :134) กล่าวถึง การประเมินว่า ควรพิจารณาให้ครอบคลุมทั้งความก้าวหน้าและความสัมพันธ์

องค์ประกอบหลักสูตรที่กล่าวมาในการจัดทำหลักสูตรจะต้องมีสิ่งเหล่านี้ครบถ้วน เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลตามที่กำหนดเชื่อมโยงกับองค์ประกอบของหลักสูตร วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีองค์ประกอบคือ วัตถุประสงค์ คุณภาพผู้เรียน โครงสร้าง ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีกับสาระ การเรียนรู้รายปี คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้กับสัดส่วนเวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรม แนวการวัดผลประเมินผล สื่อและแหล่งเรียนรู้

3. ระดับของหลักสูตร

การเรียนการสอนจะดำเนินไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครูผู้สอนต้องรู้ถึงหลักการของหลักสูตรวิธีใช้และต้องเข้าใจว่าหลักสูตร อยู่ในระดับใด ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงระดับของหลักสูตรไว้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535 : 3) ได้กล่าวถึง ระดับของหลักสูตร มี 3 ระดับ ดังนี้

1. หลักสูตรระดับชาติหรือระดับแม่บท คือ เป็นหลักสูตรแกนที่เขียนไว้กว้าง ๆ และ บรรลุสาระที่จำเป็นที่ทุกคนในประเทศต้องเรียนรู้เหมือนกัน
2. หลักสูตรระดับท้องถิ่น คือ การนำเอาหลักสูตรแม่บทมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน และเป็นการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ได้จริงในชีวิต
3. หลักสูตรระดับห้องเรียน คือ การนำหลักสูตรระดับชาติและระดับท้องถิ่น ปรับใช้ให้เหมาะสมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สุมิตร คุณานุกร (2533 : 30) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร มี 4 ระดับ

1. การพัฒนาหลักสูตรระดับชาติ จัดทำกว้างๆ ครอบคลุมทั่วประเทศ
2. การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น เป็นการนำหลักสูตรระดับชาติ มาปรับขยาย ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น
3. การพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน เป็นการนำหลักสูตรระดับท้องถิ่นมาปรับ ขยายให้เหมาะสมกับท้องถิ่น โรงเรียน
4. การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียน เป็นการนำหลักสูตรระดับโรงเรียนมา

ปรับขยายให้เหมาะกับห้องเรียน

จะเห็นว่าระดับของหลักสูตรนั้น แตกต่างกันบ้างซึ่งโดยรวมแล้ว การพัฒนาหลักสูตรจะมีอยู่ 4 ระดับได้แก่

1. การพัฒนาหลักสูตรระดับชาติ
2. การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น
3. การพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน
4. การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียน

สำหรับการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในครั้งนี้ เป็นการสร้างหลักสูตรระดับห้องเรียนระดับโรงเรียน และระดับท้องถิ่นวิชาภาษาไทย ใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

4. ประเภทของหลักสูตร

นักการศึกษาที่กล่าวถึงประเภทของหลักสูตรได้แก่ สุมิตร คุณานุกร (2523 :114 – 125) วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 5 – 7) กาญจนา คุณารักษ์ (2543 : 279 – 286) ชำรง บัวศรี (2531:148 – 180) กล่าวถึง ประเภทต่างๆ ของหลักสูตรพอสรุปได้ ดังนี้

1. หลักสูตรรายวิชา (The Subject Curriculum) ได้แก่ การจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรแยกออกเป็นรายวิชาต่างๆ และดำเนินการสอนแยกแตกต่างจากกันเป็นรายวิชา
2. หลักสูตรแบบหมวดวิชา (The Board Field Curriculum) ได้แก่การจัดหลักสูตรให้มีความสัมพันธ์กัน ในขอบข่ายของความรู้ต่างๆ เป็นการนำเข้าความรู้ในเครือเดียวกัน มาผสมผสานกันไว้
3. หลักสูตรเน้นหลักวิชาการทางชีวิตและสังคม (The Curriculum Based on Social Process Life Function)
4. หลักสูตรแบบกิจกรรมและประสบการณ์ (The Activity and Experience Curriculum) ได้แก่การจัดเนื้อหาสาระหลักสูตร โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมและประสบการณ์เป็นหลักโดยจัดสาระของการเรียนออกเป็นหน่วย ๆ หรือกิจกรรม
5. หลักสูตรแบบวิชาแกน (The Core Curriculum) ได้แก่การจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้มีความสัมพันธ์กันมากขึ้นกว่าหมวดวิชา หรืออาจจะยึดบางรายวิชาแกนกลางและจัดการสอนให้มีการผสมผสานความรู้หลาย ๆ วิชาเข้าด้วยกัน

6. หลักสูตรส่วนบุคคล (The Personalize Curriculum) ได้แก่ ครูนักเรียนมาร่วมวางแผน ร่วมกันตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยเรียกว่า สัญญาการเรียน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาถึงเอาศักยภาพของผู้เรียนออกมาใช้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

7. หลักสูตรแบบเอกัตถภาพ (The Individual Curriculum) ได้แก่การจัดเนื้อหาของ หลักสูตรให้เป็นไปตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคล

8. หลักสูตรสัมพันธ์วิชา (The Correlated Curriculum) ได้แก่ หลักสูตรรายวิชาที่ได้รับการปรับปรุงเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ โดยการนำเอาเทคนิคการสอนใหม่ ๆ มาใช้

9. หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ (The Competency-Based Curriculum) ได้แก่ จัดทำขึ้นเพื่อความแน่ใจว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับหนึ่ง ๆ นั้นจะมีทักษะและความสามารถต่าง ๆ ตามที่ต้องการเป็นหลักสูตร ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องความรู้และเนื้อหาวิชา ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตาม เวลา แต่จะมุ่งเน้นในด้านทักษะ ความสามารถ เจตคติ และค่านิยมอันจะมีประโยชน์ต่อการดำเนิน ชีวิตในปัจจุบัน

10. หลักสูตรกระบวนการ (The Process Approach Curriculum) ได้แก่หลักสูตรที่เน้น กระบวนการเป็นรายวิชาหรือแบบที่ยึดปัญหาสังคมก็ได้แต่วิธีการที่ให้ ได้เนื้อหาหรือวิธีการเรียน การสอนจะเน้นกระบวนการ

11. หลักสูตรบูรณาการ (The Integrated Curriculum) เป็นหลักสูตรที่พัฒนามาจาก หลักสูตรกว้าง ๆ โดยนำเนื้อหาวิชาต่าง ๆ มาหลอมรวมกัน

จากประเภทของหลักสูตรที่กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผู้วิจัยจัดทำเป็น หลักสูตรรายวิชา (The Subject Curriculum) และหลักสูตรบูรณาการ (The Integrated Curriculum) การจัดหลักสูตรรายวิชา โครงสร้างของเนื้อหาวิชาในหลักสูตร จะถูกแยกออกจากกันเป็นรายวิชา โดยไม่เกี่ยวข้องกันทั้งในด้านเนื้อหาและการสอน โครงสร้างของเนื้อหาวิชาแต่ละวิชามีความเป็น เอกเทศ ไม่เกี่ยวข้องกันกับวิชาอื่น จัดไว้อย่างเป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน เพื่อสะดวกแก่การเรียน การสอน ส่วนการบูรณาการเป็นลักษณะการบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ เป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน หลักสูตรจะต้องกำหนดตามความสนใจและความต้องการ มี ความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน และเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนการสอน รูปแบบ

ของการบูรณาการเป็นการผสมผสานปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและของสังคม หัวข้อหรือ หน่วยการเรียนรู้จะเป็นการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันของผู้เรียน

5. ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตร อาจดำเนินการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียน

การสอนระดับต่างๆ ได้แก่ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด เขตการศึกษา จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาเพราะเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม หลักสูตรจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพเศรษฐกิจอยู่เสมอ นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

สุมิตร คุณานุกร (2523 : 25) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรมีขอบเขตถึงการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาและสังคม นักการศึกษาของไทยใช้คำว่า การพัฒนาหลักสูตร การสร้างหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตร และการยกร่างหลักสูตร

สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 92-93) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรจะมีความหมายครอบคลุมการสร้างหลักสูตร การวางแผนหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรนั้นเป็นการปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นทั้งระบบ

สังข์ อุทรานันท์ (2532 : 30) กล่าวถึง การพัฒนา ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Development มีความหมาย 2 ลักษณะคือลักษณะแรก หมายถึง การทำให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ขึ้น และอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้นหรือเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นฐานอยู่

เป็รื่อง กิจรัตน์ (2532 :15) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรหมายถึงการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของสังคม

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974 : 7) และ

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544 : 15) ได้กล่าวคล้ายกันว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึงการทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรจะรวมไปถึงการผลิตเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนด้วย

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นเพราะรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนั้นเปรียบเหมือนพิมพ์เขียว (Blue Print) ที่จะช่วยให้การสร้างหลักสูตรมีทิศทาง ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยรูปแบบและกระบวนการ ดังนี้

ไทเลอร์ (Tyler 1949 : 1) ได้เสนอรูปแบบของการสร้างหรือการพัฒนาหลักสูตรโดยตั้งเป็นคำถามไว้ 4 ข้อ ดังนี้

1. มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่โรงเรียนจะต้องให้เด็กได้รับ
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่บรรล่วัตถุประสงค์เหล่านี้
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. จะพิจารณาได้อย่างไรว่าวัตถุประสงค์ที่กำหนดนั้นได้บรรลุแล้ว

ทาบ (Taba 1962 :10-11) ได้เสนอขั้นตอนกระบวนการสร้างหรือการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม
2. กำหนดจุดประสงค์ของการศึกษา
3. คัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาเสนอ
4. จัดลำดับเนื้อหาสาระ
5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
6. จัดระเบียบจัดลำดับขั้นตอนและแก้ไขปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้
7. กำหนดวิธีการประเมินผลและแนวทางปฏิบัติ

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1974 : 6) กล่าวถึงกระบวนการสร้างหลักสูตรคือ

1. กำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต
2. การออกแบบหลักสูตร
3. การใช้หลักสูตร
4. การประเมินหลักสูตร

สุมิตร คุณานุกร (2523 : 5 – 8) ได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หลักสูตรแต่ละหลักสูตรต้องมีจุดมุ่งหมายที่แสดงถึงเอกลักษณ์และวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป
2. การเลือกและจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ การเลือกสรรวิชาความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะช่วยเหลือให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาด้วยว่า เนื้อหาสาระอะไรควรนำไปสอนก่อนหรือสอนหลังเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาไปได้อย่างมีสัมฤทธิ์ผลสูงสุด
3. การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหาร โรงเรียนและครูนำเอาโครงการของหลักสูตร คือ การเลือกสรรวิชา หลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้บังเกิดผล หัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การสอนและบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในขั้นตอนนี้คือ ครู
4. การประเมินผลหลักสูตร เป็นการค้นหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายหรือไม่มากน้อยเพียงไร
5. การปรับปรุงหลักสูตร กระบวนการของการพัฒนาหลักสูตรมีลักษณะที่เป็นวัฏจักรเริ่มด้วยการกำหนดจุดมุ่งหมาย เลือกและจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายไปปฏิบัติให้เกิดผลตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ ประเมินผลหาข้อบกพร่องของกระบวนการและผลที่ได้ไปปรับปรุงหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (2528 : 30) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความครอบคลุมถึง การยกร่างหลักสูตรขึ้นมาใหม่และปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นซึ่งมีขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ
4. การกำหนดมาตรฐานการวัดการประเมินผล
5. การนำหลักสูตรไปใช้
6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร
7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535 :16 - 17) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร ที่สัมพันธ์กัน 3 ระบบ คือ

1. ระบบร่างหลักสูตร มี 4 ขั้นตอน คือ

1.1 สิ่งที่กำหนดหลักสูตร ได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ได้แก่สภาพ ปัญหาความต้องการ การศึกษาในปัจจุบัน แนวโน้มสังคมและความต้องการในอนาคต

- 1.2 รูปแบบหลักสูตร เช่นหลักสูตรรายวิชา หลักสูตรบูรณาการ

1.3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร โดยใช้วิธีประชุมสัมมนา หรือให้ผู้มี ประสบการณ์พิจารณา

- 1.4 การปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

2. ระบบการใช้หลักสูตร มี 3 ขั้นตอน คือ

- 2.1 การขออนุมัติหลักสูตร

- 2.2 การวางแผนการใช้หลักสูตร

- 2.3 การดำเนินการใช้หลักสูตรหรือการบริหารหลักสูตร

3. ระบบการประเมินหลักสูตรมี 4 ขั้นตอน คือ

- 3.1 วางแผนประเมินหลักสูตร

- 3.2 การเก็บข้อมูล

- 3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 3.4 การรายงานข้อมูล

ธำรง บัวศรี (2542 :152) กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรว่ามี 10 ขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
4. การกำหนดจุดประสงค์รายวิชา
5. การเลือกเนื้อหา
6. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
7. กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้
8. กำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
9. กำหนดการประเมินผลการเรียนรู้
10. การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2539 : 13-14) เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตร คือ ควรสำรวจ

ความต้องการของท้องถิ่น หลักสูตรควรมีลักษณะเป็นกึ่งระบบ คือ อยู่ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา มีความยืดหยุ่นในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน และนำสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวผู้เรียน หรือสิ่งที่ปัญหาของชุมชนมากำหนดไว้ในหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การเรียนการสอน

จากขั้นตอนและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ที่นักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตร กล่าวมาข้างต้น จะมีขั้นตอนและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่คล้ายกัน อย่างกว้างๆ คือ

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร
2. การสร้างหลักสูตร
3. การใช้หลักสูตร
4. การประเมินหลักสูตร

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรหมายถึง การนำหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลางมา ดำเนินการปรับปรุงสร้างหรือจัดทำขึ้นมาใหม่ในบางส่วนเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาวะ ปัจจุบัน กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของผู้วิจัยเริ่มตั้งแต่การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน โดยให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้การจัดการศึกษา มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียน ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพอย่างมีความสุขสามารถรักษา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งมีการ ประเมินหลักสูตรและแก้ไขปรับปรุง

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรผู้วิจัยได้นำรูปแบบและกระบวนการสร้างหลักสูตร วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ประยุกต์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่ และกรมวิชาการ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรและข้อมูลพื้นฐานในท้องถิ่น

ได้แก่

1.1. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับหลักสูตร

1.1.1 ศึกษาข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับประถมศึกษา
ของกลุ่ม โรงเรียนนิคม-เขาทอง

1.1.2 ศึกษาข้อมูลจากหน่วยงาน วิทยาลัยฯ นโยบาย เป้าหมาย

1.2. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศในท้องถิ่น

1.2.1 ศึกษาข้อมูลด้านภาษาถิ่น

1.2.2 ศึกษาข้อมูลด้านเพลงพื้นบ้าน

1.2.3 ศึกษาข้อมูลด้านนิทาน ตำนาน ในท้องถิ่น

1.2.4 ศึกษาข้อมูลด้านแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น

ขั้นที่ 2 การสร้างหลักสูตร

เป็นหลักสูตรวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2544

2.1 วิเคราะห์มาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 วิชาภาษาไทยกับองค์ประกอบการเรียนรู้

2.2 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

2.3 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

2.4 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีกับสาระการเรียนรู้รายปี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.5 ตรวจสอบมาตรฐานช่วงชั้นกับสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นป. 4-6

2.6 กำหนดคำอธิบายรายวิชา

2.7 กำหนดหน่วย

2.8 กำหนดหน่วยการเรียนรู้กับสัดส่วนเวลาเรียน

2.9 กำหนด โครงร่างหลักสูตร

ขั้นที่ 3 ประเมินหลักสูตร

3.1 นำผลที่ได้จากการสร้างหลักสูตรในขั้นตอนที่ 2 มาวิเคราะห์
สร้างแบบประเมิน โครงร่างหลักสูตร

3.2 ประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร ได้แก่

3.2.1 วิทยาลัยฯ

- 3.2.2 คุณภาพผู้เรียน
- 3.2.3 โครงสร้าง
- 3.2.4 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีกับสาระการเรียนรู้
- 3.2.5 คำอธิบายรายวิชา
- 3.2.6 หน่วยการเรียนรู้
- 3.2.7 การกำหนดหน่วยการเรียนรู้กับสัดส่วนเวลาเรียน
- 3.2.8 แนวการจัดการเรียนรู้
- 3.2.9 แนวการวัดผลประเมินผล
- 3.2.10 สื่อและแหล่งเรียนรู้

รายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

นำข้อสรุปที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

6. การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญเพราะเป็นกระบวนการที่ทำให้ทราบคุณค่าและคุณภาพของหลักสูตรว่ามีส่วนดีส่วนด้อยอย่างไร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 75-77) กล่าวถึงการประเมินหลักสูตรหมายถึงขั้นสุดท้ายของการพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรอาจแบ่งเป็นการประเมินย่อยได้ ดังนี้คือ การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินระบบหลักสูตร การประเมินระบบการบริหารหลักสูตร การประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน การประเมินการสอนของผู้สอนและการประเมินการติดตามผลสำเร็จการศึกษา

วิชัย ดิสสระ (2535 :114) กล่าวถึงความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า มีจุดมุ่งหมายอยู่อย่างเดียว คือ การพิจารณาคุณค่าหรือค่านิยม (Worth or Value) ของหลักสูตร คือ

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเมื่อวัดค่าว่าผลผลิตของผู้เรียนเป็นอย่างไร
2. ประสิทธิภาพหลักสูตร เป็นการประเมินคุณค่าหลักสูตรโดยตรงว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนด เมื่อนำหลักสูตรไปใช้บรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ จุดมุ่งหมายที่โดยตรง

เหมาะสมกับระดับกลุ่มและนักเรียนหรือไม่ กระบวนการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ประกอบผลการเรียนที่เลือกสรรมานั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่

3. การตัดสินใจทางเลือกที่ดีที่สุด เพื่อตัดสินใจว่าการวางเค้าโครงและรูปแบบหลักสูตร ตลอดจนการบริหารและการสอนตามหลักสูตรเป็นไปในทางถูกต้องแล้วหรือไม่

สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรหรือการประเมินการเรียนการสอน ควรเน้นให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน การประเมินผู้เรียน ควรจะเน้นว่านักเรียนสามารถทำอะไรได้บ้าง ส่วนการประเมินหลักสูตร ควรเป็นการประเมินทั้งระบบ

6.1 รูปแบบประเมินหลักสูตร

รูปแบบการประเมินหลักสูตรมีรูปแบบและจุดเน้นต่างกันออกไปตามลักษณะการใช้ ดังนี้

รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler 1949 :110-125) กล่าวถึงความสำเร็จของ จุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal Attainment Model) ถือว่าการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา หลักสูตร มีขั้นตอนการประเมิน คือ

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายอย่างต่ำ โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เป็นพฤติกรรมที่วัดภายหลัง
3. กำหนดเนื้อหาหรือ ประสบการณ์ทางการศึกษา
4. เลือกวิชาเรียน
5. ประเมินผลโดยการตัดสินใจด้วยการวัดผลทางการศึกษา
6. ยกเลิกหรือปรับปรุง

รูปแบบการประเมินของโบซอง (Beauechamp 1964 : 170-171) กล่าวถึงการประเมิน หลักสูตรต้องครอบคลุมเรื่อง การใช้หลักสูตรรูปแบบหลักสูตร ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและระบบ หลักสูตร

รูปแบบการประเมินของควิท แพท (Pratt 1980 : 409-419) เสนอแนวทางการประเมิน หลักสูตรไว้ 14 ข้อ คือ

1. จุดมุ่งหมายทั่วไปประเมินหลักสูตรกล่าวชัดเจน มีความสำคัญเพียงพอครอบคลุม สิ่งที่คาดหวังหรือไม่
2. หลักการและเหตุผล ประเมินความจำเป็นในการใช้หลักสูตร ข้อสรุปความสำคัญของ หลักสูตร มีการอธิบายการศึกษาวิธีการศึกษา
3. จุดมุ่งหมายเฉพาะ ซึ่งแนวทางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียนสอดคล้องกับการปฏิบัติได้ ตอบสนองจุดมุ่งหมายทั่วไป

4. เกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรเหมาะสมชัดเจนกับมาตรฐาน
5. จัดระดับคะแนนชัดเจนเหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย
6. สภาพแวดล้อม ระบุถึงสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาไว้ชัดเจน
7. ลักษณะผู้เรียนระบุถึงลักษณะผู้เรียนที่จบหลักสูตร
8. การเรียนการสอน เนื้อหาสาระ คุณค่าและมีประโยชน์ ออกแบบแนวการจัด

กิจกรรมสามารถเป็นแนวทางในการคัดเลือกวิธีสอน

9. ความแตกต่างในการจัดการเรียนการสอน มีการประเมินระหว่างเรียนอย่างสม่ำเสมอ

10. ส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติ สื่อแหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับหลักสูตร

11. การทดลองใช้หลักสูตร มีการทดลองใช้กับโรงเรียนนำร่อง รายงานผลการทดลองนำเชื่อถือ

12. ประเมินโครงร่างหลักสูตร ประเมินองค์ประกอบผลการประเมินเป็นที่ยอมรับ

13. การนำหลักสูตรไปใช้ แนวทาง เวลาเหมาะสม บทบาทหน้าที่ของผู้ใช้หลักสูตร

14. ผลผลิต รูปแบบหลักสูตรมีอิสระในตัวเอง ผลผลิตจากหลักสูตรเป็นที่น่าพอใจ

การประเมินหลักสูตรของสจ๊วต อุทรานันท์ (2528 : 246 – 258) กล่าวถึง การประเมินและตรวจสอบคุณสมบัติของหลักสูตร มี 3 วิธี

1. การตรวจเอกสารหลักสูตร

1.1 วิธีตรวจสอบ เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์และเกิดความเชื่อมั่นว่าหลักสูตรจะมีความสัมฤทธิ์ผล ในการนำไปใช้มากที่สุด ซึ่งมีการตรวจสอบโดย

1.1.1 ตรวจสอบโดยคณะพัฒนาหลักสูตร

1.1.2 ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

1.2 แนวทางในการตรวจสอบ

1.2.1 จุดมุ่งหมายทั่วไป

1.2.2 เหตุผลความจำเป็น

1.2.3 จุดมุ่งหมายเฉพาะ (เชิงพฤติกรรม)

1.2.4 เกณฑ์ในการวัดพฤติกรรม

1.2.5 การประเมินผลเพื่อให้คะแนน

1.2.6 เนื้อหาสาระ

1.2.7 ลักษณะผู้เรียน

1.2.8 การเรียนการสอน

1.2.9 การจัดการเกี่ยวกับความแตกต่างของผู้เรียน

1.2.10 รายละเอียดในการปฏิบัติ

1.2.11 การทดลองหลักสูตร

1.2.12 การประเมินผลโครงการ

1.2.13 การนำหลักสูตรไปใช้

1.2.14 ผลผลิต

2. การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบและประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้จริง การประเมินหลักสูตรที่กล่าวมานั้น พบว่า การประเมินหลักสูตรมีจุดหมายเพื่อให้ทราบว่า หลักสูตรนั้นมีคุณค่าหรือมีประสิทธิภาพหรือไม่ หลักสูตรภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นไม่ได้นำหลักสูตรไปใช้ทดลอง การประเมินหลักสูตรจึงใช้การประเมินโดยการตรวจสอบเอกสารหลักสูตร ได้แก่ ประเมินความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และเวลาเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. การประเมินคุณภาพของหลักสูตร ได้แก่ ประเมินระดับคุณภาพขององค์ประกอบ หลักสูตรด้านวิสัยทัศน์ คุณภาพผู้เรียน โครงสร้างหลักสูตร ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีกับ สาระการเรียนรู้รายปี คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้กับสัดส่วนเวลาเรียน แนวการจัดการเรียนรู้ แนวการวัดผลประเมินผล การจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรเป็นผู้ประเมิน

6.2 เกณฑ์การประเมินหลักสูตร

ผลการประเมินหลักสูตรจะมีความน่าเชื่อถือเพียงใดอยู่ที่เกณฑ์สำหรับการใช้ พิจารณาตัดสินการประเมินหลักสูตร ซึ่งวิชัช วงษ์ใหญ่ (2537, 41-44) กล่าวถึงเกณฑ์การประเมิน หลักสูตร ดังนี้

1. ความตรงภายใน (Internal Validity) หมายถึง การออกแบบประเมินเพื่อได้ ข้อมูลตามวัตถุประสงค์
2. ความตรงภายนอก (External Validity) หมายถึง ผลการประเมินนำไปอ้างอิงได้ กว้างขวาง ด้านเวลา สภาพแวดล้อม บุคคล
3. ความเที่ยง (Reliability) หมายถึง ความคงที่ของข้อมูลที่รวบรวมได้จาก เครื่องมือหลายอย่าง
4. ความเป็นปรนัย (Objectivity) หมายถึง คนส่วนใหญ่เข้าใจข้อมูลตรงกัน
5. ความสอดคล้องสัมพันธ์ (Relevance) หมายถึง ข้อมูลที่ได้มีความสอดคล้อง กับจุดมุ่งหมายของการประเมิน

6. ความสำคัญ (Importance) หมายถึง การจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบหลักสูตรที่จะประเมิน

7. ขอบข่ายการประเมิน (Scope) หมายถึง ระบบและแบบแผนของการประเมินที่จะเอื้ออำนวยทำให้การศึกษาได้กว้างขวางและลึก

8. ความเชื่อถือและการยอมรับ (Credibility) หมายถึง ผู้ที่ต้องการใช้ผลการประเมิน มีความเชื่อถือในผู้ประเมินและยอมรับข้อมูลจากผลการประเมิน

9. เวลา (Time) หมายถึง การรายงานผลการประเมินจะทันใช้ในเวลาที่ต้องการหรือไม่

10. ขอบเขตของผลการใช้ผลการประเมิน (Pervasiveness) หมายถึง การนำเสนอผลการประเมินหลักสูตรไปใช้อย่างกว้างขวางและมีการเผยแพร่อย่างไร

11. ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การพิจารณาทางเลือกในการปฏิบัติเมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว

7. บุคลากรหลักสูตร

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร มีหลายฝ่ายซึ่งจะมีบทบาทแตกต่างกันในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร ดังที่มีผู้กล่าวถึงบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

สุมิตร คุณานุกร (2523 :197) กล่าวถึงบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรควรประกอบด้วย วิทยากรที่มีความรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตร ศิษยานิเทศก์ ครูใหญ่ ครูหัวหน้าหมวด และอาจารย์จากวิทยาลัยครู

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 183) กล่าวถึงบุคลากรที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมี 4 กลุ่มได้แก่

1. กลุ่มคณะพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ครู นักพัฒนาหลักสูตร และนักวัดผลการศึกษา

2. กลุ่มผู้ให้คำแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหารและศิษยานิเทศก์

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของสังคม ได้แก่ ผู้เขียนหนังสือ ผู้แทนราษฎร ประชาชน ผู้ปกครองนักเรียน

4. กลุ่มผู้ให้ความต้องการของผู้เรียน ได้แก่ นักเรียน นักแนะแนวการศึกษา

รัตนะ บัวสนธิ์ (2535) กล่าวถึงบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรควรประกอบด้วย

1. ครูผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนหรือมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี
2. ศึกษานิเทศก์
3. วิทยากรในท้องถิ่น หรือประชาชนผู้ที่มีความรู้
4. ผู้บริหารสถานศึกษา

ดังนั้นบุคลากรหลักสูตรวิชาภาษาไทย ประกอบด้วย บุคลากรภายในโรงเรียนและบุคลากรภายนอกโรงเรียน ดังนี้ (1) บุคลากรที่อยู่ในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน (2) วิทยากรในท้องถิ่น ได้แก่ ผู้รู้ในท้องถิ่น (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ นักพัฒนาหลักสูตร (4) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น ศึกษานิเทศก์

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1. หลักสูตรสถานศึกษา

การศึกษาตามมาตรฐานภายใต้ พ.ร.บ. การศึกษา พ.ศ. 2542 มอบอำนาจให้สถานศึกษาเป็นผู้ออกแบบหลักสูตรของสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่นๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจัดทำสาระรายวิชา ที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนและกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาได้แก่

1. พัฒนาให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียนรู้
2. ส่งเสริมด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกระหว่างถูกและผิด

การสร้างหลักสูตรสถานศึกษาดำเนินการคือ การกำหนดวิสัยทัศน์ การจัดหลักสูตรทำสาระช่วงชั้น รายปีหรือรายภาค กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนการสอนแต่ละช่วงชั้น แต่ละชั้นปี การกำหนดเวลาเรียนและหน่วยกิต บูรณาการเรียนรู้ด้วยกลุ่มสาระต่างๆ อย่างสมดุล

นาตยา ปีลันชนานนท์ (2542 : 35-50) กล่าวถึงหลักสูตรของสถานศึกษาว่าประกอบด้วย

1. เป้าหมาย มาตรฐานและการสำเร็จการศึกษาของแต่ละกลุ่มสาระ กล่าวถึงสิ่งที่นักเรียนควรรู้และจากการเรียนรายวิชาต่างๆ ในกลุ่มสภะนั้นๆ เป้าหมายการศึกษาและการสำเร็จการศึกษาเหล่านี้จะต้องสอดคล้องกับปรัชญา ปณิธาน การศึกษาของโรงเรียน ของท้องถิ่น และมาตรฐานของชาติ

2. หลักการและเหตุผลของแต่ละกลุ่มสาระ และรายวิชาต่างๆ ซึ่งให้เห็นว่าเหตุใดนักเรียนจึงต้องเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น และรายวิชาเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในฐานะสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคม และประเทศชาติในปัจจุบันและอนาคตอย่างไร

3. คำอธิบายกลุ่มสาระการเรียนรู้ และคำอธิบายรายวิชา อธิบายความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้และรายวิชานั้น ระบุสิ่งที่นักเรียนจะต้องศึกษาในแต่ละรายวิชา โครงการและกิจกรรมที่นักเรียนต้องปฏิบัติ การศึกษามาตรฐานให้เข้าใจแจ่มแจ้ง รวมทั้งการให้นักวิชาการ นักการศึกษา ครู พ่อ แม่ ผู้ปกครอง มาช่วยให้ข้อเสนอแนะจะทำให้การจัดทำคำอธิบายเหล่านี้มีคุณภาพ

4. จุดประสงค์ของแต่ละรายวิชาแต่ละชั้นปี ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานกลางของชาติและมาตรฐานของกลุ่มสาระรวมทั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่อยู่ในของรายวิชานั้น ประเด็นที่ควรพิจารณาในการกำหนดจุดประสงค์ให้มีคุณภาพ คือ

4.1 ระบุถึงความรู้ ทักษะ ค่านิยม และจริยธรรมที่สำคัญๆ ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในรายวิชานั้น

4.2 จุดประสงค์ที่กำหนดไว้มีความหมายเจาะจงและสามารถวัดได้

4.3 จุดประสงค์เหล่านี้สอดคล้องกับมาตรฐาน

4.4 จุดประสงค์เหล่านี้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาที่ระบุ

4.5 จุดประสงค์เหล่านี้เชื่อมโยงกับจุดประสงค์ที่นักเรียน เรียนกับชั้นปีก่อน และเอื้อประโยชน์ต่อการที่นักเรียน เรียนในชั้นต่อไป

4.6 จุดประสงค์ที่กำหนดไว้นั้นทำทนายการเรียนรู้ของนักเรียน

4.7 จุดประสงค์เหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดหน่วยการเรียนรู้ และกำหนดจุดประสงค์ในการเรียนรู้ในรายวิชานั้น

4.8 จำนวนข้อของจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เหมาะสม ไม่มากหรือน้อยเกินไป
การเขียนจุดประสงค์ชัดเจนง่ายต่อการทำความเข้าใจและนำไปปฏิบัติ

5. หน่วยการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรของโรงเรียนควรกำหนดสาระหัวข้อที่จะต้องเรียน รวมทั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้

6. สัดส่วนเวลาเรียน โรงเรียนแต่ละแห่งมีอิสระในการกำหนดสัดส่วนเวลาเรียนของแต่ละรายวิชาแต่ละชั้นได้โดยเสรี ภายใต้กรอบมาตรฐานการศึกษาของประเทศที่กำหนดไว้เป็นภาพรวมกว้างๆ

7. แผนการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ประเด็นคำถามที่อาจเป็นกรอบในการพัฒนา ประเมินและปรับปรุงหลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานของชาติ ซึ่งจัดอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดต่อเนื่อง 12 ปี ยึดหลักความเป็นเอกภาพ จัดโครงสร้างยืดหยุ่น มีความเป็นสากล มีมาตรฐาน เป็นตัวกำหนดมาตรฐานผู้เรียน สถานศึกษาต้องนำไปจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษาให้ เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดและสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการและความพร้อมรวมทั้ง จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาและมาตรฐาน

การเรียนรู้ช่วงชั้น มีลักษณะยึดมาตรฐานหลักสูตรเป็นหลัก (Standard – Based Curriculum) โดย กำหนดให้ใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2546 ในชั้น ป. 1 ชั้นป.4 ชั้น ม. 1 และ ม.4 ในปีการศึกษา 2547 ให้ใช้ในชั้น ป. 1 และ ป. 2 ชั้นป.4 และป. 5 ชั้น ม. 1และม.2 ชั้น ม.4 และม.5 ปีการศึกษา 2548 ให้ใช้ทุกชั้นเรียน และ 4 องค์ประกอบที่สำคัญมี หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง การจัดการด้าน หลักสูตร สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

2.1 หลักการ

การจัดการศึกษาของประเทศที่มีความสอดคล้องกับกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล หลักการของ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีหลักการมี ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อเสริมสร้างเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่ ความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกันโดยสังคมทุกส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยถือว่าผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด พัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นด้านสาระ เวลาเรียน และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถ เทียบผลการเรียนรู้และประสบการณ์

2.2 จุดหมาย

จุดหมายของหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งพัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ เป็นคนที่มีความสุขและมีความเป็นไทยมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพจึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้า

ทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิดวิธีการทำงานได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์

4. มีทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค
7. เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองที่ดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

2.3 โครงสร้าง

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น ดังนี้

2.3.1 ระดับช่วงชั้น กำหนดเป็น 4 ระดับ ตามพัฒนาการของผู้เรียน คือ

- 2.3.1.1 ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3
- 2.3.1.2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
- 2.3.1.3 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3
- 2.3.1.4 ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

2.3.2 สาระการเรียนรู้กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้เป็น 8 กลุ่ม คือ

- 2.3.2.1 ภาษาไทย
- 2.3.2.2 คณิตศาสตร์
- 2.3.2.3 วิทยาศาสตร์

2.3.2.4 สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม

2.3.2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

2.3.2.6 ศิลปะ

2.3.2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.3.2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลัก การจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สองประกอบด้วย

สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ ภาษาไทยเป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนจะต้องเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ในกลุ่มแรก

2.3.3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.3.3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

2.3.3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้แก่ กิจกรรม ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดและผู้นำเพื่อประโยชน์

2.3.4 มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.3.4.1 มาตรฐานการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3.4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2.3.5 เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาเรียนสำหรับแต่ละช่วงชั้นไว้

ดังนี้

-ช่วงชั้นที่ 1	ชั้นป. 1-3	เวลาเรียนประมาณปีละ	800-1000	ชั่วโมง
-ช่วงชั้นที่ 2	ชั้นป. 4-6	เวลาเรียนประมาณปีละ	800-1000	ชั่วโมง
-ช่วงชั้นที่ 3	ชั้นม. 1-3	เวลาเรียนประมาณปีละ	1000-1200	ชั่วโมง
-ช่วงชั้นที่ 4	ชั้นม. 1-3	เวลาเรียนไม่น้อยกว่าปีละ	1000-1200	ชั่วโมง

การจัดเวลาเรียน จัดได้ตามสภาพของกลุ่มเป้าหมายยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

ในแต่ละปี

2.4 การจัดการหลักสูตร

สถานศึกษาต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด และสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาใหม่ๆ รายวิชาที่มีความเข้มข้น อย่างหลากหลาย ให้ผู้เรียน ได้เรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.5 การจัดการเรียน

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมนำกระบวนการจัดกิจกรรมให้อุทธริกษ์ศิลปะวัฒนธรรม เน้นกระบวนการคิด

แนวการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นมีดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 การจัดการเรียนรู้ต้องสนองตอบต่อความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนรู้ ทั้งนี้ในแต่ละคาบเวลาเรียน

นั้นไม่ควรใช้เวลานานเกินความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกกลุ่มสาระ ในลักษณะบูรณาการที่มีภาษาไทยและคณิตศาสตร์เป็นหลัก เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีความสนุกสนาน ปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานการคิดต่อสื่อสาร ทักษะพื้นฐานในการคิดคำนวณ คิววิเคราะห์ ความเป็นมนุษย์และพัฒนาลักษณะนิสัยและสุนทรียภาพ

ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 การจัดการเรียนรู้มีลักษณะคล้ายกับช่วงชั้นที่ 1 แต่จะมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจบ้าง มุ่งเน้นทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การสอนแบบบูรณาการ โครงการ การใช้หัวเรื่องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างสรรค์ผลงาน แล้วนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

ช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 การจัดการเรียนรู้มีหลักการ ทฤษฎีที่ยาก ซับซ้อน อาจจัดแยกเฉพาะและควรเน้นการจัดการเรียนรู้แบบ โครงงานมากขึ้น เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความเข้าใจ และรู้จักตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ สถานศึกษาต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 การจัดการเรียนรู้เริ่มเน้นเข้าสู่เฉพาะทางมากขึ้น มุ่งเน้นความสามารถ ความคิดระดับสูง ความถนัดและความต้องการของผู้เรียนทั้งในด้านอาชีพ การศึกษาเฉพาะทาง ตลอดจนการศึกษาต่อ

การจัดการศึกษาบางประเภทที่มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้แก่ การศึกษาทางด้านศาสนา นาฏศิลป์ กีฬา อาชีวศึกษา การศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านต่างๆ การศึกษาสำหรับผู้บกพร่องในด้านต่างๆ ผู้มีความสามารถพิเศษและการศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัวและองค์กรต่างๆ การจัดการศึกษาเหล่านี้สามารถปรับใช้มาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการให้เป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

2.6 สื่อการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นให้ผู้เรียนเรียนจากสื่อที่มีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สิ่งตีพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี ซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวทางการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานควรดำเนินการดังนี้

1. จัดทำและจัดหาสิ่งแวดลอมที่อยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

2. ศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนและสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน
4. ศึกษาวิธีการเลือกและการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม หลากหลายและสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
5. ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเอง และที่เลือกมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ขึ้นอย่างสม่ำเสมอ
6. จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้
7. จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชนและสังคมอื่น
8. จัดให้มีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ

2.7 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดผล และประเมินผลการเรียนรู้มี 3 ระดับ

1. ระดับชั้นเรียน
2. ระดับสถานศึกษา
3. ระดับชาติ

การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน จุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียน โดยประเมินพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงาน ผู้ใช้ผลการประเมินระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือ ตัวผู้เรียน ครู ผู้สอนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง

จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการและค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่างๆ ที่จะทำให้สะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้าความสำเร็จของตน ครู ผู้สอนจะเข้าใจความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน / กลุ่ม ให้เกรดหรือจัดกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครองจะได้ทราบระดับความสำเร็จของผู้เรียน

2.8 เกณฑ์การผ่านการศึกษาแต่ละช่วงชั้น มี 4 เกณฑ์

2.8.1 ผู้เรียนต้องเรียนตามกลุ่มสาระทั้ง 8 กลุ่มและได้รับผลการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2.8.2 ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน การคิด การวิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2.8.3 ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2.8.4 ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านเกณฑ์การประเมินที่สถานศึกษากำหนด

3. การจัดหลักสูตรภาษาไทย

3.1 ความสำคัญของภาษาไทย

ความสำคัญของภาษาไทย ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือสื่อสารของคนไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทย เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยทั้งชาติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และที่สำคัญก็คือภาษาไทยเป็นเครื่องหมายแสดงถึงความเป็นเอกราชของชาติไทยด้วย ดังนั้น คนไทยทุกคน นอกจากจะต้องรู้จักใช้ภาษาไทยแล้ว ยังสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันอนุรักษ์ หรือ รักษาภาษาไทยของเราเอาไว้ด้วยความภูมิใจ มีเจตคติ และทักษะในการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องและเหมาะสม จนสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการติดต่อสื่อสารหรือสื่อความหมายในการดำรงชีวิตประจำวันรวมทั้งใช้ในการประกอบอาชีพและการแสวงหาความรู้หรือประสบการณ์เพื่อพัฒนาตนเอง ตลอดจน สังคมและประเทศชาติ (วรรณิ โสมประยูร, 2537: 176) ภาษาเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างมีคุณธรรม ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการทำงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์จากแหล่งข้อมูล

สารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด วิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ภาษาไทยเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติตลอดไป

3.2 ธรรมชาติของวิชาภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นวัฒนธรรมของการใช้ถ้อยคำเพื่อการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจตรงกันและตรงตามจุดหมายของการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิด ความต้องการและความรู้สึก คำในภาษาไทยประกอบด้วยเสียงและรูปของพยัญชนะสระและวรรณยุกต์ส่วนประโยคเป็นการเรียงกันเป็นข้อความตามหลักเกณฑ์ของภาษา และประโยคหลายประโยคเรียงกันเป็นข้อความ นอกจากนั้นภาษาไทยยังมีเสียงหนักเบา มีระดับของภาษาซึ่งต้องใช้ให้เหมาะกับบุคคลและกาลเทศะ ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ตามสภาพวัฒนธรรมของกลุ่มคน ตามสภาพของสังคมและเศรษฐกิจ ภาษาเป็นวิชาทักษะที่ต้องการการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และการดูสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ การใช้ภาษาต้องใช้ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา เพื่อสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพและใช้ภาษาอย่างคล่องแคล่ว มีวิจารณ์ญาณ และอย่างมีคุณธรรม ภาษาไทยมีส่วนที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ได้แก่ วรรณคดีและวรรณกรรมต่างๆ ตลอดจนบทร้องเล่นของเด็ก เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน วรรณกรรมพื้นบ้าน สำนวนภาษา อันเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่งมีคุณค่าทางความคิด ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนการถ่ายทอดสังคมในอดีต ซึ่งกล่าวไว้ในวรรณคดีและวรรณกรรม การเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องเรียนวรรณคดี วรรณกรรม ภูมิปัญญาทางภาษาที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีตที่แสดงถึงความเป็นไทย ผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไทย ความงดงามของภาษา ได้แก่ กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ที่บรรพบุรุษสร้างสรรค์และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ได้แสดงความรู้สึกนึกคิดไว้ในคำประพันธ์อันงดงามด้วยเสียงและการใช้ถ้อยคำให้เกิดความเสนาะ ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องศึกษาให้เกิดความซาบซึ้งความภาคภูมิใจในภาษาไทย และผลงานทางภาษา ซึ่งบรรพบุรุษได้สั่งสม สืบทอดมาจนถึงปัจจุบันและจะต้องสืบทอดต่อไปในอนาคต เพื่อความเป็นไทยและวัฒนธรรมทางภาษา

3.3 กระบวนการเรียนรู้

ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องฝึกฝน จนเกิดความชำนาญชำนาญในการใช้ภาษาเป็นการใช้ภาษาอย่างอัตโนมัติ ขณะเดียวกันภาษาไทยก็ยังมีส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่ ภูมิกษณศาสตร์ทางภาษา ซึ่งผู้เรียนจะนำภูมิกษณศาสตร์ทางภาษามาใช้ฝึกฝนจนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องตาม

กฎเกณฑ์ อันเป็นลักษณะทางภาษาไทย ทั้งการอ่าน การฟัง การพูดและการเขียนซึ่งเป็นทักษะของการแสดงออกทางภาษา การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์ จุดหมายของหลักสูตร และมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย รวมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตร ที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บอกความรู้แก่ผู้เรียนไปเป็นผู้สนับสนุน เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียนดำเนินการดังนี้

1. เลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน เช่นกิจกรรมการเรียนรู้แบบทดลอง แบบโครงงาน แบบศูนย์การเรียนรู้ แบบสืบสวนสอบสวน แบบอภิปราย แบบสำรวจ แบบร่วมมือ เป็นต้น

2. คิดค้นเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ และนำมาใช้ให้เหมาะกับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ความสามารถ ด้านเนื้อหาวิชา ความสนใจ และวัยของผู้เรียน ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ แต่ละช่วงเวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน

3. จัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ ผู้สอนสามารถเลือกนำมาใช้หรือปรับใช้ โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสุขดังนี้

3.1 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนปฏิบัติเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง ให้รู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ รู้จักวิธีการวางแผน คิดวิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง ฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตาม ลักษณะของโครงงานเป็นเรื่องของการศึกษา ค้นคว้าทดลอง ตรวจสอบ สมมติฐาน โดยอาศัย การศึกษาวิเคราะห์ และใช้ทักษะกระบวนการ

3.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีการหรือพฤติกรรมที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือได้ผลงาน ความรู้สึก และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน ลักษณะของการสอนแบบนี้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิด กิจกรรมที่พัฒนาทักษะความคิดในการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องใช้คำพูดและวิธีการต่าง ๆ กระตุ้นให้นักเรียนคิดลงมือปฏิบัติ

3.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะ การใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร โดยการจัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในการใช้ภาษาทั้ง การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ด้วยการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ในโรงเรียนและในชุมชน

3.5 การพัฒนาการเรียนรู้หลักการทางภาษา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ ธรรมชาติและวัฒนธรรมการใช้ภาษา เกิดความตระหนักว่าภาษามีความสำคัญและมีพลัง กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้หลักการทางภาษา จำเป็นต้องจัดควบคู่และสัมพันธ์กับกิจกรรมพัฒนา ทักษะทางการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทุกกิจกรรม

3.6 การพัฒนาการเรียนรู้วรรณคดี และวรรณกรรม เป็นการเรียนรู้เรื่องราวที่เป็นทั้งการสำรวจ และความบันเทิง ซึ่งสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยในยุคต่าง ๆ และ เป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในสุนทรียภาพของภาษาไทย เพื่อประโยชน์ในการ กำหนดแนวทางการดำรงชีวิต โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน การจัดกิจกรรมจึงควร เน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะทางภาษาเพื่อเรียนรู้เนื้อหาสาระ ด้วยการอ่านพิจารณา วิเคราะห์ วิจัย วรรณกรรมและวรรณคดีอย่างมีเหตุผล มีการนำเสนอความเข้าใจ ความซาบซึ้ง

จากหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาภาษาไทยนั้น ควรจะเริ่มต้นจากกิจกรรมที่ง่ายไปสู่กิจกรรมที่ยาก สอนโดยเน้นนักเรียนเป็น ศูนย์กลาง ให้เด็กได้แสวงหาความรู้และตัดสินใจโดยใช้การฝึกทักษะการอ่าน การฟัง การพูดและ การเขียนซึ่งเป็นทักษะของการแสดงออกทางภาษา แสดงความคิดเห็น แสดงความรู้และ ประสบการณ์มุ่งเน้นการใช้ภาษาให้ถูกต้อง สามารถเรียบเรียงความคิด ความรู้ และใช้ถ้อยคำได้ ถูกต้องตาม

ความหมายและถูกต้องกับกาลเทศะและบุคคล อันเป็นมารยาททางสังคม ซึ่งเป็นส่วนของ วัฒนธรรมฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

3.4 แนวทางการบูรณาการการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

การจัดการเรียนการสอนจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญควบคู่ไปกับการเรียนรู้หรือ ธรรมชาติของวิชา การเรียนการสอนจะต้องสอนให้นักเรียนรู้หลักการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม เช่น การมีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การรู้จักคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุผล การคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ความเป็นคนมีระเบียบ การรู้จักปฏิบัติ ตนด้วยความสัตย์สุจริต รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษา การอ่าน กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ การนำความรู้จากการอ่านมาใช้ปฏิบัติตนเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้า ในชีวิต การจัดหน่วยการเรียนรู้และจัดแผนการจัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มี ศักยภาพในการคิดและร่วมมือกันพัฒนาชุมชน สังคมของตน การเรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน จึงจัดให้มีการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ อาจบูรณาการภายในกลุ่มสาระเดียวกันหรือ บูรณาการต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตั้งแต่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้นไปที่มีสาระการเรียนรู้สัมพันธ์ กัน

การบูรณาการ หมายถึง การทำให้สมบูรณ์ เป็นการนำเนื้อหาที่เป็นหน่วยย่อยหรือทักษะย่อยมาสัมพันธ์กันให้กลมกลืนเป็นองค์รวมมีความครบถ้วนสมบูรณ์ การบูรณาการในความหมายของภาษาไทยจะใช้ว่าสอนให้สัมพันธ์ทักษะหรือทักษะสัมพันธ์ กล่าวคือ สอนโดยฝึกทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง การพูด การคิด ให้สัมพันธ์กันเป็นการสอนบูรณาการภายในกลุ่มวิชา อีกประการหนึ่ง การบูรณาการหมายถึงการนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องมาประสมประสานเพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน การบูรณาการโดยนำศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประสมประสานกันจะเป็นการบูรณาการหลักสูตรโดยการนำเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกันมาหลอมรวมกัน การสอนที่เป็นรายวิชาต่าง ๆ จะหมดไป เกิดเป็นลักษณะของหลักสูตรบูรณาการ(Integrated Curriculum) การเรียนการสอนจะเป็นรูปแบบการบูรณาการ หรือการสอนแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Instruction) เน้นเนื้อหาที่เป็นองค์รวม และเน้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

การบูรณาการจะมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. การบูรณาการความรู้กับทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้
2. การบูรณาการทักษะใหญ่กับทักษะย่อยเป็นกระบวนการเรียนรู้
3. การบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติในชีวิตจริง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
4. การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการและการแสวงหาคำตอบหรือการแก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ การปฏิบัติทักษะต่าง ๆ และเจตคติ ตลอดจนวิสัยทัศน์ของผู้เรียนให้สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน

จากที่กล่าวถึงการบูรณาการนี้ สาระการเรียนรู้ภาษาไทยอาจจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน ได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. การบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

ในการพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ผู้วิจัยจัดหลักสูตรบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีลักษณะการบูรณาการ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู การพูด เป็นไปในลักษณะองค์รวม ไม่แยกส่วนจากกัน จะทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความหมาย ซึ่งจะส่งผลให้พัฒนาทักษะทางภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นการเชื่อมโยงทักษะทางภาษาระหว่างการฟัง การดู การพูด การอ่าน การเขียน หลักภาษาและการใช้ภาษา โดยใช้วรรณกรรมหรือวรรณคดีเป็นแกน จัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดและความเชื่อมโยงระหว่างความคิดได้ดีผู้เรียนจะเรียนรู้อย่างมีความหมายและเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อจบหลักสูตรการศึกษาแล้ว ผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถดังนี้

1. สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างดี
2. สามารถอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดเป็นระบบ
4. มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้และใช้ภาษาในการพัฒนาตน

และสร้างสรรค์งานอาชีพ

5. ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษาและความเป็นไทย ภูมิใจและชื่นชมในวรรณคดีและวรรณกรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย

6. สามารถนำทักษะทางภาษามาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล

7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความสามัคคีในความเป็นชาติไทย

8. มีคุณธรรมจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถดังนี้

1. สามารถอ่านได้คล่องและอ่านได้เร็ว

2. เข้าใจความหมายของคำ สำนวน โวหาร การเปรียบเทียบ จับประเด็นสำคัญ แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น วิเคราะห์ความ ตีความ สรุปความ

3. นำความรู้ที่ได้จากการอ่าน ไปใช้แก้ปัญหา ตัดสินใจ คาดการณ์ และใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตน

4. เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้

5. เขียนเรียงความ ย่อความ จดหมาย เขียนอธิบาย เขียนชี้แจงการปฏิบัติงาน และรายงาน เขียนเรื่องราวจากจินตนาการ และเรื่องราวที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง จดบันทึกความรู้ ประสบการณ์ เหตุการณ์และการสังเกตอย่างเป็นระบบ

6. สรุปความ วิเคราะห์เรื่องที่ฟังที่ดู และเปรียบเทียบกับประสบการณ์ในชีวิตจริง

7. สนทนาโต้ตอบ พูดแสดงความรู้ ความคิด ความต้องการ พูดวิเคราะห์เรื่องราว พูดต่อหน้าชุมชนและพูดรายงาน

8. ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม รวมทั้งใช้ได้ถูกต้องเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์

9. เข้าใจลักษณะของคำไทย คำภาษาถิ่น และคำภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในภาษาไทย

10. ใช้ทักษะทางภาษาเพื่อประโยชน์ได้ตามจุดประสงค์

11. ใช้หลักการพิจารณาหนังสือ พิจารณาวรรณคดี และวรรณกรรมให้เห็นคุณค่า และนำประโยชน์ไปใช้ในชีวิต

12. สามารถแต่งกาพย์และกลอนง่าย ๆ

13. สามารถเล่านิทานพื้นบ้าน และตำนานพื้นบ้านในท้องถิ่นมีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด มีนิสัยรักการอ่านและการเขียน

3.6 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยประกอบด้วย 5 สาระ คือ

สาระที่ 1 : การอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

สาระที่ 5 : วรรณคดี และวรรณกรรม

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้(Strand and Performance Standard)

สาระการเรียนรู้แต่ละข้อกำหนดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ (Performance Standard)

ได้ดังนี้

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษา และหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย

บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 : วรรณคดี และวรรณกรรม

มาตรฐาน ท5 .1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรม ไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

3.7 แนวทางการวัดผลประเมินผลวิชาภาษาไทย

การวัดผลและการประเมินผล เป็นกระบวนการขั้นตอนหนึ่งของการนำหลักสูตร ไปใช้ เมื่อมีการเรียนการสอนแล้วย่อมมีการวัดผลและประเมินผลควบคู่กันไป สำหรับวิชา ภาษาไทย เป็นวิชาทักษะ มีกระบวนการเรียนที่ค่อนข้างซับซ้อน การวัดผลและประเมินผลควรทำ หลายๆ ด้านและหลายๆ วิธี เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาและเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย

3.8 จุดมุ่งหมายในการวัดผลประเมินผลวิชาภาษาไทย

จุดประสงค์สำคัญของการวัดผลประเมินผลภาษาไทยมีหลายประการด้วยกัน เช่น

1. เพื่อทราบพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนที่ตนจะสอน
2. เพื่อการจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความสามารถ
3. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ทราบผลการเรียนของตนเป็นระยะ ๆ
4. เพื่อวัดความก้าวหน้าและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนภาษาไทย
5. ช่วยให้ครูทราบประสิทธิภาพการสอนของตน
6. เพื่อได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนภาษาไทยของนักเรียน
7. เพื่อให้ผู้ปกครองทราบผลการเรียน ความก้าวหน้าของนักเรียนรวมทั้งให้ทราบ ความถนัดความสามารถหรือข้อบกพร่องเพื่อจะได้หาทางส่งเสริมและแก้ไข
8. เพื่อเร้าความสนใจนักเรียน ให้มีความกระตือรือร้น ในการเรียนวิชาภาษาไทย
9. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการแนะแนว การเรียนภาษาไทย

3.9 วิธีการวัดผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

การวัดผลการเรียนการสอนภาษาไทย จะต้องมุ่งวัดในสิ่งต่อไปนี้คือ

1. ทักษะ คือวัดความชำนาญ ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา ทั้งด้าน การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

2. ความรู้ ความรู้ที่ต้องวัดคือ ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่เรียน ความรู้ในเชิงการใช้

ภาษา เป็นเครื่องสื่อความหมายได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพเพียงใด ตลอดจนรู้รสของถ้อยคำ ความรู้ในเชิงวรรณคดี และหลักเกณฑ์ทางภาษา

3. เจตคติ ได้แก่ ความนิยมชมชอบในการใช้ภาษา ความภาคภูมิใจในการใช้ภาษาไทย ความชื่นชมในรสไพเราะของถ้อยคำ (ทัศนีย์ สุภเมธี 2542 : 297-300)

4. ปรัชญาการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตร

ปรัชญาการศึกษาหมายถึงระบบหรือแนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษา ได้แก่ ความมุ่งหมาย นโยบาย เนื้อหาสาระ ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน การบริหาร การศึกษาอันเป็นผลเนื่องมาจาก การศึกษาวิเคราะห์ และกลั่นกรองอย่างรอบคอบ โดยอาศัยหลักปรัชญาเป็นพื้นฐาน

ดังนั้นปรัชญาการศึกษาจึงเป็นการประยุกต์ปรัชญาทั่วไปเข้ากับการศึกษา นั่นเอง

ผู้วิจัยยึดตามแนวคิดของปรัชญาการศึกษากลุ่มพิพัฒนาการนิยม (Progressivism)

ลัทธิพิพัฒนาการนิยม ไม่เชื่อ ในเรื่องความคงทนไม่เปลี่ยนแปลง ไม่เชื่อว่า มีความจริงสุดยอด (Ultimate Reality) แต่เชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นสิ่งสำคัญในการศึกษา จึงอยู่ที่ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ และให้สามารถใช้ศักยภาพของตน ได้อย่างเต็มที่ จะเห็นได้ว่า จุดเน้น ของลัทธิปรัชญานี้ไม่ใช่วิชา ไม่ใช่ อะไร (What) แต่เน้นที่ ทำอย่างไร (How) (ธำรง บัวศรี 2542: 44 - 46)

ดังนั้น หลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนจึงต้องสอดคล้องกับความสนใจ และความต้องการของ นักเรียนแนวคิดที่สำคัญของปรัชญาการศึกษากลุ่มนี้ คือ

1. การศึกษาต้องสัมพันธ์สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน โรงเรียนต้องจัด กิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางเพราะเด็กจะเรียนรู้ได้ดีในสิ่งที่ตนเองสนใจ หรือสามารถใช้แก้ปัญหาของตนเองได้การจัดการเรียนรู้จึงต้องจัดให้ตอบสนองความต้องการ ของเขา
2. การศึกษาต้อง เน้น การแก้ปัญหามากกว่าการสอนวิชาการ เพราะความรู้ถือเป็น เครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่ง
3. การจัดการศึกษาเป็นการเรียนรู้เรื่องชีวิตมากกว่าเป็นการเตรียมตัวเพื่อชีวิต เนื่องจาก นักเรียนต้องพบกับประสบการณ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ อีกทั้ง ยังต้องใช้ความรอบคอบและเหตุผลในการ สร้างประสบการณ์ใหม่ๆ อยู่เสมอ โรงเรียนจึงต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ เหมาะสมกับวัย
4. บทบาทของครูควรเป็นผู้ชี้แนะหรือแนะแนวมากกว่าการสั่งการ อีกทั้งยังต้องรู้จักใช้ ความรู้และประสบการณ์ของตนในแง่ของการจัดการและช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุตามความ ต้องการของตนเองได้

5. โรงเรียนต้องเน้นการร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขันเพราะธรรมชาติของคนของสังคม หรือการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีความต้องการด้านความสัมพันธ์ และการติดต่อกันและกัน การร่วมมือกันจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้สังคมมีการพัฒนาขึ้น

6. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกระตุ้นให้เกิดความมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการสร้างบุคลิกภาพของนักเรียน ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของความเจริญงอกงามอย่างแท้จริง (พรชัย หนูแก้ว 2541: 41 – 42)

สรุปจะเห็นว่า ปรัชญาการศึกษากรุปพัฒนาการนิยม (Progressivism) นี้ เน้น การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนซึ่งครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบหยั่งรู้ด้วยวิธีการผสมผสานประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ และการแก้ปัญหา เพื่อนำไปสู่การใช้ชีวิตในสังคม

5. จิตวิทยาพัฒนาการกับการพัฒนาหลักสูตร

พัฒนาการของผู้เรียนกับหลักสูตรในการออกแบบหรือสร้างหลักสูตร ธรรมชาติของผู้เรียนนับว่ามีผลกระทบต่อข้อกำหนดองค์ประกอบต่างๆ อย่างมาก เพราะการสร้างหลักสูตรก็เพื่อประโยชน์ของผู้เรียนโดยตรงด้วยเหตุนี้ จึงต้องยึดตัวผู้เรียนเป็นหลัก โดยมุ่งส่งเสริมพัฒนาการและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเต็มที่ นักพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับเด็กหรือผู้เรียน ในเรื่องต่อไปนี้

1. พัฒนาการทางกาย ทางอารมณ์ และทางสังคมของผู้เรียนในวัยต่าง ๆ
2. พัฒนาการเซาว์ปัญญา ในวัยต่าง ๆ
3. พัฒนาการด้านบุคลิกภาพ ในแต่ละวัย
4. พัฒนาการทางศีลธรรม และจริยธรรม
5. การกิจในแต่ละขั้นของพัฒนาการ คืออะไร
6. กฎของความเจริญเติบโต และพัฒนาการ

พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม เด็กในชั้นประถม ซึ่งมีอายุระหว่าง 7 – 12 ปี การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เด็กวัยนี้จะมีการเจริญเติบโตเร็วกว่าแต่ก่อน การเปลี่ยนแปลงทางเซาว์ปัญญา เด็กฉลาดกว่าสมัยก่อน สืบเนื่องมาจาก ได้มีโอกาสทราบเรื่องราวและข้อมูลต่างๆ อย่างมากมายจากหลายแห่ง เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หนังสือสารคดี และจากประสบการณ์ตรงที่ได้พบเห็นการเปลี่ยนแปลงสถานะทางสังคม เมื่อสังคมเปลี่ยน เด็กก็เปลี่ยนไปด้วย

การเปลี่ยนแปลงในด้านความเจริญเติบโต และพัฒนาการที่ได้กล่าวมาแล้ว มีผลกระทบต่อ การจัดการศึกษาและการออกแบบหลักสูตร

พัฒนาการทางภาษาของเด็กตามความหมายของนักจิตวิทยา ภาษา หมายถึง ความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่นการติดต่อที่วามนี้ รวมถึง วิธีการทุก ๆ อย่างที่มนุษย์ได้นำเอามาใช้ในการติดต่อ

เพื่อสื่อสารหรือสื่อความหมาย ภาษาจึงเป็นเครื่องมือของมนุษย์ที่จะใช้ทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ตั้งแต่ครั้งโบราณกาล ครูผู้สอนภาษาไทยให้แก่เด็กจึงจำเป็นต้องมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับ เรื่องพัฒนาการทางภาษาของเด็กแต่ละวัยเพื่อเป็นพื้นฐานและแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็กได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

5.1 พัฒนาการและพฤติกรรมทั่วไปของเด็กวัยประถมศึกษา

นอกจากเรื่องพัฒนาการทางภาษาและหลักจิตวิทยาการศึกษาดังได้กล่าวมาแล้วครู ภาษาไทยยังควรจะได้ทราบและเข้าใจถึงพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ ของเด็ก พร้อมทั้ง ข้อควรปฏิบัติ ของครูเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เด็กแสดงออกอีกด้วย เพื่อจะช่วยให้เข้าใจเด็ก ๆ ได้ดียิ่งขึ้นรวมทั้ง ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมพิเศษให้แก่เด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของเด็ก ได้เป็นอย่างดี

ดังได้ทราบมาแล้วว่า เด็กวัยประถมศึกษาจะมีอายุระหว่าง 6 – 12 ขวบ หรือที่ เรียกว่า วัยเด็กตอนกลาง (Middle Childhood) ซึ่งจัดอยู่ใน วัยเริ่มเรียน เด็กวัยนี้จะเริ่มออกจากบ้าน สู่ออกมาภายนอก เริ่มสนใจสิ่งต่างๆ รอบตัวกว้างขึ้น และจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมนอกบ้าน การเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็กวัยนี้จะมีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของเด็ก ซึ่งผลกระทบต่อพฤติกรรม การเรียนของเด็กและพฤติกรรม การสอนของครูอีกด้วย ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ ครูที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจเด็กในแต่ละด้านเพื่อจะได้จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความรู้ และความสามารถของเด็กลักษณะพัฒนาการของเด็กวัยประถมศึกษานั้นอาจแบ่งออกได้ 4 ด้านคือ พัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางอารมณ์ พัฒนาการทางสังคม และพัฒนาการทางสติปัญญา ส่วนหลักจิตวิทยาพัฒนาการได้แบ่งเด็กวัยเริ่มเรียน หรือเด็กวัยประถมศึกษาออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ วัยเริ่มเรียนตอนต้น (อายุ 6 – 9 ขวบ) และวัยเริ่มเรียนตอนปลาย (อายุ 9 – 12 ขวบ)

ต่อไปนี้เป็น การอธิบายสรุปเกี่ยวกับพัฒนาการทั่วไปทั้ง 4 ด้านของเด็ก ประถมศึกษา แยกตามวัยและพัฒนาการด้านต่างๆ พร้อมทั้งข้อควรปฏิบัติของครูเพื่อช่วยเหลือ แก้ไขหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เด็กเจริญงอกงามได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

พัฒนาการของเด็กวัยเริ่มเรียนตอนปลาย (อายุ 9 – 12 ขวบ)

1. พัฒนาการทางร่างกาย

เด็กวัยนี้กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่น รูปร่างจะเปลี่ยนไป และสนใจเรื่องเพศมากขึ้น ครูควร แนะนำเรื่องเพศเพื่อให้เด็กเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและอารมณ์ของตน เด็กผู้หญิงจะ โตเร็วกว่าผู้ชาย ชอบกินจุจิก และกินอาหารที่ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ครูควร แนะนำให้เด็กเลือกกินอาหารที่มีประโยชน์ และจะทำงานที่ละเอียดได้ดีขึ้น สามารถควบคุม กล้ามเนื้อมือได้ดีขึ้น สนใจงานศิลปะ การฝีมือ ครูควรส่งเสริมให้เด็ก ได้ทำ และให้มีความคิด สรสร้างสรรค์ในสิ่งเหล่านี้เนื่องจาก ร่างกายแข็งแรงมากขึ้น เด็กจึงมักออกกำลังกายตลอดเวลา

ครูอาจหา กิจกรรมที่เหมาะสมให้เด็กทำ โดยกิจกรรมนั้นๆ ต้องไม่ออกแรงมากเกินไป เนื่องจาก กล้ามเนื้อยังเติบโตไม่เต็มที่ เด็กผู้ชายมักชอบเล่นรุนแรง ครูอาจปล่อยให้เล่นแรงๆ เช่นนั้นบ้าง ถ้าไม่เป็นอันตราย แต่ควรชี้แจงให้เด็กทราบอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะ ในเวลาที่เล่นกับเพื่อนๆ

2. พัฒนาการทางอารมณ์

เด็กวัยนี้มักจะแสดงอารมณ์ออกทางสีหน้า เมื่อได้รับความกดดันทางอารมณ์ ซึ่งอาจจะเห็นได้ง่ายกว่าวัยอื่นๆ เด็กอายุ 9 ขวบ มักชอบวิตกกังวลในเรื่องเพศและความสวยงามมาก ครูควรจะเป็นผู้แนะนำหรือให้คำปรึกษาแก่เด็กบ้างตาม โอกาสอันควรจะไม่ชอบให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองนำตนไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น ในทำนองเดียวกัน ครูก็ควรหลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบในเรื่องต่างๆ ระหว่างเด็กๆ ในห้องเรียน

3. พัฒนาการทางสังคม

เด็กชายและเด็กหญิงมีความแตกต่างกันในด้านความสนใจ ความคิดเห็น จนอาจเกิดการแข่งขัน และการโต้แย้งขึ้นได้ ดังนั้น เด็กชายและเด็กหญิงในวัยนี้จึงมักไม่เล่นด้วยกัน ชอบเล่นกีฬาเป็นกลุ่ม และรักพวกรักพ้อง รวมทั้ง รู้จักยอมรับกติกา หรือข้อตกลงของกลุ่มต้องการเล่นในหมู่เพื่อน โดยการขัดคำสั่งครู และอาจทำทนายกฎและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ครูจึงควรส่งเสริมให้เด็กเล่นในทางที่ถูกที่ควร ตามความถนัดและความสามารถของเด็กแต่ละคน มักจะซบเซาและนิยมคนเก่ง แต่บางครั้ง ก็อาจกลายเป็นความกลัวได้ เช่นนิยมชมชอบครู หรือนักกีฬาบางคน ฉะนั้น ครูควรอธิบายให้นักเรียนเข้าใจเหตุผล แต่ก็อย่าถือว่าเป็นเรื่องเหลวไหล เนื่องจาก เด็กเห็นเป็นเรื่องที่สำคัญ

4. พัฒนาการทางสติปัญญา

เด็กในวัยนี้อยากรู้อยากเห็นในทุกเรื่องแต่ก็มีความสนใจสั้น กิจกรรมที่จัดให้เด็ก จึงควรใช้เวลาสั้นๆ เพื่อให้ทำกิจกรรมได้หลาย ๆ อย่าง และควรจัดให้สนองความสนใจของเด็ก ด้วยต้องการความอิสระ พอใจที่จะเสาะแสวงหาความรู้และทำงานด้วยตนเอง ครูจึงอาจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมที่ตนถนัดมักตั้งความหวังไว้สูง และต้องการทำให้ได้ผลดีที่สุด หากทำงานไม่สำเร็จจะผิดหวังและอาย ครูจึงควรให้เด็กทำงานที่ง่ายไปหางานยาก เพื่อให้เด็กพบความสำเร็จเด็กวัยนี้เริ่มคิดอย่างมีเหตุผล และมีวิจารณญาณในการตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งต่าง ๆ ดังนั้น บางครั้งเมื่อเกิดปัญหาขึ้น หากครู ได้มีส่วนอธิบายเหตุผลให้เด็กทราบ ก็จะช่วยให้เด็กสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้
(วรรณิ โสมประยูร 2537 : 59 – 78)

สรุปได้ว่าครูผู้สอนควรรู้พัฒนาการทางภาษาและหลักจิตวิทยาของเด็ก พร้อมทั้งข้อควรปฏิบัติของครูเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ที่เด็กแสดงออกอีกด้วย เพื่อจะช่วยให้เข้าใจเด็กๆ ได้ดี

ยิ่งขึ้นสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของเด็กได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

วรารักษ์ บางเลียง (2534) ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า การดำเนินงานในลักษณะของการถ่ายทอดความรู้ จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ลงไปตามลำดับจนถึงโรงเรียน กลุ่มประสบการณ์ที่ปรับให้สอดคล้องกับท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้แก่กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งเป็นการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ได้แก่ทักษะในการพัฒนาหลักสูตรของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและแหล่งเรียนรู้

วิจิตร ไชยศิลป์ (2537) ทำการวิจัยเรื่อง การสำรวจการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นตามหลักสูตรประถมศึกษาจังหวัดน่าน พบว่าปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรส่วนใหญ่ คือขาดเอกสารและแหล่งความรู้ ขาดวัสดุและงบประมาณในการดำเนินงาน

กิตติพร ศิริสูตร (2538) ทำการวิจัยเรื่อง การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าควรส่งเสริมให้ครูนำภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง คติ ความคิด ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม ประเพณีและการประกอบอาชีพของท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

วนิดา ย่องหาญ (2538) ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาไทย และการคิดวิจารณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่าง การสอนโดยใช้กลุ่มอภิปรายและการฝึกอ่าน พบว่า ความสามารถในการอ่านกับการอภิปรายแตกต่างกัน การฝึกอ่านมีคะแนนความสามารถในการอ่านสูงกว่าที่ได้รับการสอนโดยใช้กลุ่มอภิปราย

สมชาย มิ่งมิตร (2539) ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการประเมินจากพอร์ตโฟลิโอที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการประเมินผลโดยใช้พอร์ตโฟลิโอมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการประเมินผลแบบเดิม

ทัฬหพร เกตถนอม (2540) ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและ ความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนภาษาแนว ธรรมชาติ โดยอาศัยสื่ออรรถลักษณะกับการสอนตามคู่มือครู พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษา ตามแนวธรรมชาติโดยอาศัยสื่ออรรถลักษณะนี้ ผู้เรียนจะเกิดความคิดรวบยอด ในการทำความเข้าใจ เรื่องที่อ่านและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ประสบความสำเร็จในการอ่าน สามารถนำความรู้ที่ ได้รับไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ตามบริบทของสังคมได้เป็นอย่างดี

วิเชียร จันทะโชติ (2540) การพัฒนาหลักสูตรการป้องกันยาเสพติดสำหรับนักศึกษา อุตสาหกรรมศึกษาสถาบันราชภัฏอุดรธานี พบว่า การพัฒนาหลักสูตรมีองค์ประกอบคือ ชื่อหลักสูตร หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เนื้อหาวิชา กิจกรรม สื่อ การวัดผลประเมินผล

สุดใจ ชาญณรงค์ (2540) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ขอนแก่น พบว่าการเรียนรู้เรื่องจริงและสังคมรอบข้างใกล้ ๆ ตัวทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความ ภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

พรชัย หนูแก้ว (2541) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้าง พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนประถม ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัย คือ 1.การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2. การร่างหลักสูตร 3. การทดลองใช้หลักสูตร 4. การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า ได้มี การสำรวจข้อมูลพื้นฐานแล้วทำเทคนิคเดลฟาย เพื่อรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ ความต้องการที่แท้จริง ในการจัดกิจกรรมสำหรับนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร และ นำเอาผลสรุปของข้อมูลพื้นฐานมากำหนดเป็น โครงร่างหลักสูตร หลังจากเขียน โครงร่างหลักสูตร แล้ว ทำการประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินหาความเหมาะสมและความสอดคล้อง

อัญชลี จันทาโก (2542) การสร้างหลักสูตรสำหรับให้คำปรึกษาผู้ติดเชื้อเอชไอวี พบว่า การสร้างหลักสูตรเริ่มจากการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการ ข้อมูลที่พบนำไปกำหนด วัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระของหลักสูตร การสร้างหลักสูตรต้องสำรวจความต้องการของผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปใช้ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งการเลือกและรวบรวม เนื้อหาสาระของหลักสูตร

วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล (2544) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล มีขั้นตอน คือ 1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2.การร่างหลักสูตรเสริม 3. การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร 4 การปรับปรุงแก้ไข พบว่า การนำข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการกำหนด โครงร่างหลักสูตรประกอบด้วยหลักการเหตุผล แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริม

วัตถุประสงค์ โครงสร้างและการประเมิน โครงร่างของหลักสูตรเสริม

สรุปจากงานวิจัยดังกล่าว พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรต่างๆ ต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานให้ชัดเจนเพื่อนำมากำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตร จัดทำหลักสูตร ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นแล้วนำไปทดลองใช้แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพต่อไป สำหรับการพัฒนาหลักสูตร วิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นงานวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหลักสูตร การประเมินคุณภาพหลักสูตร การปรับปรุงแก้ไข

กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับหลักสูตรและข้อมูลสารสนเทศในท้องถิ่น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร วิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรปรัชญาและจิตวิทยากับการพัฒนาหลักสูตร นำมาประยุกต์ในการสร้างหลักสูตรเพื่อส่งผลให้หลักสูตรมีคุณภาพและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น แนวทางที่ผู้วิจัยใช้ในการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรและการบูรณาการหลักสูตรเน้นการเลือกใช้เนื้อหาหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียน การพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้ (1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (2) การสร้างหลักสูตร (3) การประเมินหลักสูตร (4) การปรับปรุงแก้ไข หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย (1) วัสดุทัศน (2) คุณภาพผู้เรียน (3) โครงสร้าง (4) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีกับสาระการเรียนรู้ รายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (5) คำอธิบายรายวิชา (6) หน่วยการเรียนรู้ (7) หน่วยการเรียนรู้กับ สักส่วนเวลาเรียน (8) แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (9) แนวการวัดผลประเมินผล (10) สื่อและแหล่งเรียนรู้

กรอบความคิดในการวิจัยการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร	กิจกรรมในการดำเนินงาน
ข้อมูลพื้นฐาน	กิจกรรมในการดำเนินงาน
1. ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับหลักสูตร	1. นำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับหลักสูตรมากำหนด
1.1 ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	1.1 กำหนดสัดส่วนเวลาเรียน

1.2 ข้อมูลด้านวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมาย	1.2 กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร
2. ข้อมูลสารสนเทศในท้องถิ่น	2. นำข้อมูลสารสนเทศในท้องถิ่นมากำหนด
2.1 ข้อมูลด้านภาษาถิ่น	2.1 กำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2.2 ข้อมูลด้านเพลงพื้นบ้าน	2.2 กำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2.3 ข้อมูลด้านนิทาน ตำนาน วรรณกรรมท้องถิ่น	2.3 กำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2.4 ข้อมูลด้านแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.4 กำหนดแหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน
การสร้างหลักสูตร	หลักสูตร
1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	องค์ประกอบหลักสูตร 10 ด้าน
2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
3. การจัดหลักสูตรสถานศึกษา	
4. ปรัชญา จิตวิทยา	
การประเมินคุณภาพหลักสูตร	ประเมินองค์ประกอบหลักสูตร 10 ด้าน
1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	
การปรับปรุง	ปรับปรุง
	นำข้อสรุปของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข